VästKom VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Processtöd inför förskrivning av
Kommunikationshjälpmedel

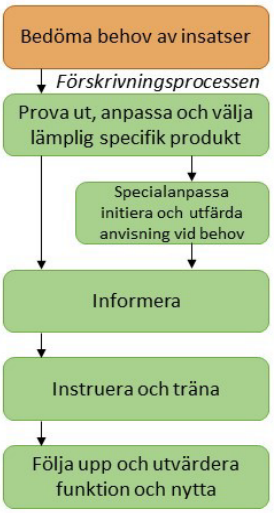

Detta dokument är ett processtöd för dig som är förskrivare av kommunikationshjälpmedel. Utgångspunkten är förskrivningsprocessens olika steg. Processtödet syftar till att lyfta fram olika faktorer som är viktiga att tänka på under respektive processteg. Förskrivare kan behöva inhämta underlag och samverka med andra professioner för att kunna avgöra vilken åtgärd som är bäst lämpad.

Bedöma behov av insatser (utredning)

- **Handboken:** Uppfyller patientens behov handbokens anvisningar? Utgå från nedanstående områden för din bedömning.
- **Förmåga till kommunikation:** Bedöm förmågan att kommunicera och identifiera orsaken till nedsatt kommunikativ förmåga. Exempel: har patienten talfunktion, om inte varför? Kan patienten göra sig förstådd via kroppsspråk eller teckenspråk? Kan patienten kommunicera via skrift eller bilder? Används kommunikationshjälpmedel idag, vilka? Klarar patienten att hantera funktioner i en mobiltelefon? Vad fungerar väl och vad innebär svårigheter vid kommunikation?

  Använd om möjligt standardiserade tester. Exempel på tester är ADL-taxonomin, Bedömning av kommunikations- och interaktionsfärdigheter (ACIS-S). Även dysartribedömning kan vara aktuellt.
- **Psykiska eller kognitiva nedsättningar:** Har patienten nedsatta psykiska eller kognitiva funktioner som påverkar kommunikationen? Exempel: svårt att tolka sin omgivning, apraxi, nedsatt initiativförmåga eller ångest.
- **Motivation till hjälpmedel:** Hur motiverad är patienten och stödpersoner till att använda hjälpmedel för kommunikation? Exempel: patienten kommer sannolikt att använda hjälpmedlet eller är det tveksamt om patienten kommer använda hjälpmedlet, behövs motivationshöjande insatser? Skapa delaktighet i förskrivningsprocessen.
- **Fysiska nedsättningar:** Har patienten fysiska nedsättningar som påverkar möjligheten att kommunicera? Exempel: nedsatt oralmotorik, tonusproblematik eller nedsatt huvudkontroll. Vilken arm- och handfunktion har patienten, kan patienten få svårt att hantera hjälpmedlet? Krävs anpassning? Exempel: nedsatt koordination, tremor, nedsatt finmotorik, låg/hög tonus.
- **Syn:** Har patienten nedsatt synskärpa, synfält eller annat som kan påverka val av kommunikationshjälpmedel ska göras? Exempel: hemianopsi, synnedsättning som inte kan kompenseras med glasögon och som kan ställa krav på teckenstorlek eller bildstorlek på det hjälpmedel som ska väljas eller påverkar hur hjälpmedlet ska anpassas eller placeras i förhållande till patienten.
- **Hörsel:** Har patienten nedsatt hörsel och/eller nedsatt auditiv perception?
- **Progressiv sjukdom:** Har patienten en progressiv sjukdom som innebär att förmågan att kommunicera förväntas försämras inom några månader, eller kan variera över dygnet? Exempel: Parkinson, MS, demens
- **Omgivningsfaktorer:** När och var ska hjälpmedlet användas? Observera att hjälpmedel som har telefonfunktion inte får förskrivas med telefonering som primärt syfte. Produkt som huvudsakligen används som pedagogiskt hjälpmedel i skolan förskrivs inte som personligt hjälpmedel.
- **Nätverk för stöd:** Har patienten familj, andra närstående eller assistans av personal? Exempel: vem ska vara mottagare av kommunikationen och vem kan vid behov assistera patienten vid kommunikation med andra?
- **Riskbedömning:** Vilken nytta och vilka risker finns vid användandet av kommunikationshjälpmedlet? Använd den riskanalys som finns i Beslutstöd vid hjälpmedelsförskrivning i Västra Götaland för att bedöma om åtgärden är lämplig.

- **Åtgärder:** Identifiera andra lämpliga åtgärder. Exempel: patientens befintliga mobiltelefon eller surfplatta kan ha funktioner som stödjer kommunikation. Observera att förskrivning kan göras om behovet inte kan tillgodoses med produkt i allmän handel (gäller även appar, tips på webbplatser med information om appar är: Apportalen och App-tips – infoteket om funktionshinder).

- **Särskild prövning:** Skicka in en särskild prövning till kostnadsansvarig i de fall det behövs utifrån lokala anvisningar.

Prova ut, anpassa och välja lämplig specifik produkt

- **Konsultationsunderlag:** I fall det behövs hämta Konsultationsunderlag Kommunikation/Kognition/Larm (vgregion.se) på Hjälpmedelscentralens webbplats. En del av områdena nedan finns i underlaget.
- **Positionering:** Viktigt med bra positionering för bästa förutsättningar för kommunikation.
- **Progressiv sjukdom:** Har patienten en progressiv sjukdom som påverkar fysiska funktioner i den omfattning att det kan bli svårt att hantera hjälpmedlet?
- **Andra hjälpmedel:** Finns/kommer det finnas andra hjälpmedel att använda i kombination med hjälpmedlet? Exempel: ska monteras på en elrullstol.
- **Val av modell:** Finns behov av låg- och/eller högteknologiska hjälpmedel? Observera att hjälpmedel som förskrivs ska vara enklast möjliga hjälpmedel som tillgodoser patientens behov av funktion, aktivitet och delaktighet. Uteslut att patientens behov kan tillgodoses med produkter inom egenansvar; så som mobiltelefon eller surfplatta. Du kan få vägledning av hjälpmedelscentralens hjälpmedelskonsulenter via kundtjänst eller deras funktionsbrevlåda, hmc.ktj.hjalpmedelskonsulent@vgregion.se
- **Arbetsorder:** Vid behov skapa en Arbetsorder om konsultation till Hjälpmedelscentralen, i webSesam.
- **Oväntade händelser:** Gå igenom olika scenarier på händelser som kan inträffa och hur de kan hanteras. Exempel: vad som händer om det blir strömavbrott så att batteriet inte kan laddas, eller hjälpmedlet går sönder? Kan patienten kommunicera på ett annat sätt tills reparation är utförd eller tas patientens möjlighet till kommunikation bort helt?
  Exempel på enkel mall med frågor att använda sig av för att ta fram en handlingsplan.

Specialanpassa initiera och utfärda anvisning vid behov

- **Specialanpassning:** Vid behov, följ processen för specialanpassning.

Informera

- Gå igenom och lämna ut:
  - lånevillkor
  - bruksanvisning
  - individuella instruktioner (vid behov)

Lånevillkor, finns i Handbok för personliga hjälpmedel inom Hälso- och sjukvård.

Instruera och träna

- Träna med patient att använda hjälpmedlet
- Vid behov instruera stödpersoner i patientens närhet om hur det används
- Säkerställa ansvar och användning vid vårdövergång eller när förskrivaren finns inom specialist vård.

Följa upp och utvärdera funktion och nytta

- Bedöm lämpligt intervall för uppföljning utifrån den riskbedömning som gjorts.